СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯД ... АН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 140. Джерзи-Сити, Н. Дж., понеділок, 17. червня, 1929. VOL. XXXVII. No. 140. Jersey City, N. J., Monday, June 17, 1929. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР ОСЯГНУВ ВЕЛИКУ ПОБІДУ НАД СЕНАТОМ

ЗАКОНОПРОЄКТ У СПРАВІ ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ ПЕРЕЙШОВ В СЕНАТІ З ПОМИНЕННЯМ ЕКСПОРТОВИХ ДОВЖНИХ ОБЛІГАЦІЙ.

ВАШИНГТОН, 15. червня. — Вчора сенат прийняв 74 голосами проти 8 фармерський законопроект. Опозицію таки зломано й вона відступила у своїй більшости від фармерського бонусу. Сьогодня опиниться законопроект в руках президента й він його зараз підпише і проект стане законом.

Президент возьметься сейчас до назначення членів фармерської Ради. Гуверови предложено лісту з 200 кандидатів, а треба вибрати вісім.

Сенат готується знову до остаточної горячої дебати над тарифою і стане мабуть на тім, що треба поробити в проекті ревізію головно щодо хліборобських продуктів.

КАНАЛ ЧЕРЕЗ НІКАРАГВУ.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРОСИТЬ ВАШИНГТОН О НАЗНАЧЕННЯ КОМІСІ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ОСТАТОЧНОГО ПЛЯНУ.

ВАШИНГТОН, 15. червня. — Нікарагванський уряд дав дозвіл на висилку до Нікарагви інжинірського баталіону, щоби справити план каналу, який має перетяти Нікарагву й злучити Атлянтійський океан з Тихим. Вашингтонський уряд вишле 405 жовнірів і двох офіцирів.

Канал цей коштуватиме около $1,000,000,000. Його будова треватиме 10 літ. Плян будови виготовлено ще тому 30 літ, але його треба зміняти, щоби використати той досвід, якого набуто при будові Панамського каналу.

МИССИС КУЛИДЖ ПИШЕ СПОГАДИ.

НЮ ЙОРК, 15. червня. — „Ди Америкен Мегезин" подає, що в короткому часі почне друкувати спомини жінки бувшого президента Кулиджа. Миссис Кулидж ідe слідом свого мужа й хоче описати з життя в Білім Домі те, про що не доводилось чи не випадало писати бувшому президентови.

ЛОВМЕН БОРОНИТЬ УБИВНИКА ВІРКУЛІ.

НОВА БУРЯ В КОНГРЕСІ. ЛЯ ГАРДІЯ ТВЕРДИТЬ, ЩО НАСЕЛЕННЯ НЕНАВИДИТЬ УРЯД, А ВСЕ ТЕ ІЗЗА ФОРСОВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 15. червня. — Заступник секретаря скарбу, Сімур Ловмен, заявив, що прогибіційний агент, котрий забив Генри Віркулю, коли той вийхав з родиною в неділю на прохід, вчинив це з причини „оправданої оборони".

Заява Ловмена викликала довгу і горячу дебату в палаті послів. Послів озлобило це, що Ловмен заповів, що цей випадок, за який арештовано агента, буде відобраний з рук місцевої влади в Інтернешенел Фол, у стейті Міннесота, і переданий федеральному судови.

Дискусію над тою заявою відчинив конгресмен Ля Гардія. Він предложив лісту забитих осіб, які впали жертвою прогибіції. Він підніс, що президент мобілізує цілу маринарку для оборони прогибіції, а посли про це нічого не знають. Він зазначив, що президент назначив комісію, яка має розслідити, звідки беруться злочини, а всі знають, що тут ходить головно о прогибіцію й акт Волстеда.

Вуйка Сема, казав далі Ля Гардія, досі всі любили і поважали, а тепер його ненавидять і то з приводу прогибіції. Цей вираз викликав обурення з боку сухих і вони домагалися відкликання Ля Гардією того місця, де він говорив про ненависть до Вуйка Сема. Але Ля Гардія обстоював свое твердження з тим додатком, що та ненависть не відноситься до краю, а тільки до уряду.

АПЕЛЮЮТЬ ДО ГУВЕРА.

ІНТЕРНЕШЕНЕЛ ФОЛС, Миннесота, 15. червня. — Еммета Дж. Гвайта, прогибіційного агента, котрий забив Віркулю, обжалувано за морд і поставлено під залог в сумі $5,000. Разом з тим бізнесмени, місцеві урядовці і визначні громадяне вислали до президента Гувера петицію, в якій підносять, що відносини на канадійсько-американській границі доходять до цього, що мешканці не чуються певними свого життя. Прогибіційні агенти напастують мешканців, стріляють до них і вбивають невинних людей. „На милість божу, зарадьте лихови!" — так кінчиться петиція.

ЗАЙМАЮТЬ ВИЧИКУЮЧЕ СТАНОВИЩЕ.

БОЯТЬСЯ РЕПАРАЦІЙНОГО ДОГОВОРУ, ЩОБ НЕ БУТИ ЗОБОВЯЗАНИМИ ДО ЗМЕНШЕННЯ ВОЄННИХ ДОВГІВ.

ВАШИНГТОН, 15. червня. — Президент Гувер і сенатори ожидають прибуття Юнга і достовірного тексту репарацій-ного договору, щоби перекопатись, о скільки Америка обнята тим договором. Договір той мусить бути ратифікованим Злученими Державами, бо зменшено в нім на $30,000,000 ту належитість, яку має одержати Америка від Німеччини титулом зворотку коштів за утримання американської армії підчас окупації рурської области. Та Злучення Державам не ходить о ту дрібну суму, а о ту точку, де говориться про евентуальне зменшення довгів.

ДАЛІ КОНФЕРУЮТЬ.

МЕКСИКО СИТІ, 15. червня. — Часописи доносять різні відомости щодо переговорів, які ведуться між апостольським делегатом і президентом Хілем, але офіційально не подає ніхто нічого. Одне певне, що обі сторони студіюють условя евентуального договору церкви з державою.

СЕНАТ ПРО ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ.

Вашингтонський сенат прийняв 13. ц. м. 48 голосами проти 37 внесення комітету в справі перепису населення. На ту ціль призначено $40,000,000. Разом з тим ухвалено автоматичне побільшення місць у палаті послів.

РЕКРУТИ БЮТЬ ПОЛІЦІЮ.

З Варшави телеграфують, що в Лалецишках новобранці до польської армії вступили в бійку з поліцією. Наслідком цього було двох убитих та 12 тяжко поранених.

ЩЕ НЕ ЖЕНИТЬСЯ.

З кол, близько стоячих до англійського королівського двора, спростовують чутки про можливість у скорому часі заручин валійського князя з шведською княжною. Кажуть, що ці чутки не мають грунту під собою.

КОКС У ПРИРОДІ.

В Індії англійський гірничий інжинір Фостер знайшов поклади коксу, якого вживають у металюргії.

РОЗСТРІЛИ НА УКРАЇНІ.

В Прилуках, Полтавської округи, розстріляно 8 селян за спротив московській большевицькій владі підчас збирання збіжевих податків.

ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ.

Жидівські погроми, що почались у Львові, перекинулися до Варшави та до инших міст. У Варшаві студенти-антисеміти зруйнували приміщення жидівської газети. В Сулачах, у Східній Галичині, підчас сутички поліції з погромниками вбито двох погромників та 10 поранено.

І В ТУРЕЧЧИНІ ГРОЗЯТЬ ТРОЦЬКОМУ.

Німецька преса доносить, що представник радянського посольства в Туреччині повідомив Троцького, що коли він не запристане виступати проти Рад. Союзу, то радянський уряд зажадає від турецького уряду, щоби видалив Троцького з Туреччини. Як відомо, ніяка держава не хоче принятн до себе Троцького, тож ця заява є для нього дуже неприємна.

СТУДЕНТИ ШПИГУНАМИ?

У повіті Долина арештували трох берлінських студентів: Гальма, Кунке і Франце, підозрілих у небезпечній пропаганді (!). Їх відставили до судових арештів у Станиславові. Вони мали їздити по наших селах і агітувати, якою мовою, за чим і в яких небезпечній формі, цього з польської преси, що принесла цю звістку, не можна довідатись.

107 МІЛІОНІВ НЕДОБОРУ В КВІТНІ.

Після дотеперішних обчислень довіз Польщі в квітні виносить 321 мілионів золотих, а вивіз лише 214 мілионів. Тому торговельний недобір за той місяць вийшов аж 107 мілионів зол., значить більше як в попередних місяцях.

ВАРШАВА ХОЧЕ ПОЗИЧКИ.

Магістрат Варшави старається о позичку в сумі 10 мілионів долярів. Має їх позичити в тім самім американськім концерні (Стон Встер Бодж), з яким уже колись заключив контракт на 10-мілионову позичку.

МОСКОВСЬКА КОМУНІСТИЧНА ЗАПЛАТА.

У паризьких українських мігрантів, що думають повертатись на Радянську Україну, запанував сум. Оснуватель і перший секретар СУГУФ (Союз Українських Громадян у Франції), що поставив собі за ціль вести пропаганду серед українських емігрантів для повороту на Радянську Україну, Норич-Дзиковський, давно вже виїхав на Україну, але тепер невідома його доля.

Норич-Дзиковський був засуджений Поляками в 1922 році на смертну кару за боротьбу проти них. Коли йому пощастило втікти з вязниці, він оселився в Парижі. Норич зійшовся з комуністами й почав вести серед емігрантів пропаганду за поворотом на Україну. В 1925 році, по вказівках Красіна, він зорганізував СУГУФ. За участь у комуністичній демонстрації в Парижі проти засуду Сака і Ванцеті він був висланий до Берліна. Там Норич одержав паспорт і візу від Крестинського та поїхав до Харкова. Спочатку його призначили членом комісії по українізації. На цьому становищу він пробув рік. Потім його викинули звідти разом з иншими, а при кінці лютого б. р. він був арештований Чекою та відправлений у Москву.

Ніхто не знає, що з ним сталося, бо жадних відомостей про нього від тоді нема. Кажуть, що його розстріляно.

РОДИННІ ТРАГЕДІЇ.

Машиновий помічник при львівських броварах І. Яновський не міг дати собі ради з жінкою, зятем і донькою і найшов спосіб, як їм досолити: підпалив власну хату соломою. Тепер буде мешкати на самій соломі, не у власній хаті. — Львівська сторожиха Анна Чабан, посварившись із мужем, пробила йому живіт ножем.

ЖІНОЦТВО И АЛЬКОГОЛЬ.

Міністерство праці у Варшаві видасть небавком розпорядок, який заборонятиме підприємцям усіх заведень, де продають алькоголь (отже і ресторанів), мати в себе кельнерок. На скільки нам відомо, досі такий розпорядок не існує ні в одній державі. Наслідком цього тисячі дівчат утратять посади.

ПЕРШІ ЖЕРТВИ НЕРОЗВАГИ.

„Черновецький „Час" пише: Ми перестерігали кількома наворотами наших людей, які в своїй релігійній фанатичности позабирали ключі, бо є людці, що з чистої релігійної справи роблять бунт, революцію. Писавши тих людей увінчалася успіхом. Правительство на аярми „Курентула" післало в долину Вашковечини війська. До нас приходять страшні вісти. Людей катують. Обовязком наших послів є вихати сейчас на місце і розслідити справу.

ВСЕ ТІ ГРАНАТИ!

Казимир Шведа з Тернополя знайшов пальник гранати й поклав його в піч (що за дотеп!). Гранат вибух і ранив парубчака в голову і в руку.

ПО ВИКЛЯТТЮ Д-РА РІЧИНСЬКОГО.

Анатема, кинена на провідника українських автокефалістів в Польщі, д-ра Річинського, викликала обурення серед православного населення. Населення починає протестувати проти вчинку митрополита Денниса. Відбуваються протестаційні зібрання і висилаються до Варшави. Д-р Річинський у відповіді на крок митроп. Денниса почав видавати новий часопис п. н. „Наше Братство".

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЗІЗД КОРЕЛІС-У.

Рада КОРЕЛІС-у (колективу режісерів, літератів і сценаристів) скликає 15. V. 1929 р. всеукраїнський зізд організації в Одесі. Зізд в Одесі скликано тому, що найсильніша філія Кореліс-у на одеській кінофабриці. На порядку денному зізду стоїть кілька важливих питань, зокрема такі, як завдання й мистецька установка Кореліс-у, тематика українського радянського кіна, консолідація кіномистецьких сил України, поповнення новими кадрами українських кінопідприємств, тощо. З Харкова і Киіва на зізд іде група письменників та кіноробітників: Остап Вишня, О. Досвітній, Г. Епік, П. Панч.

Крім роботи зізду письменники оглянуть кіновиробництво та знимки.

МАТЕРІЯЛИ ПРО КИРИЛО-МЕТОДІЇВСЬКЕ БРАТСТВО.

В Одесі знайдено цікаві матеріяли про учасника Кирило-Методіївського братства, Гулака. Незабаром ці матеріяли будуть опубліковані.

ЧУДЕСНИЙ РЯТУНОК.

У місті Гродзіск вийшла в поле селянка Марія Осецька садити бараболю. Підчас її роботи, 6-літній її синок відійшов від неї і вийшов на залізничний шлях, де бавився камінцями. Небавком надіхав поїзд. Мати оглянулась і побачила дитину далеко від себе. Не було вже часу добігти і спасти її. Мати впала зі зворушення без тями. Коли прокинулась, побачила, що поїзд переіхавши місце, де стояв її синок, стоїть на шляху, а згодом і синка. Хлопець так як сидів в останній мент упав животом між шини і спокійно перележав, заки поїзд не переіхав над ним. Поїзд і не торкнув його.

НІМЦІ ВИПРОСИЛИ НЕМИЛОГО ГОСТЯ.

Берлінська поліція видалила кореспондента московської газети „Правда". Причина його видалення є ця, що цей кореспондент посилав до Москви скандальні справоздання з перштравневих подій у Берліні.

ТРИ КОРАБЛІ ЖИТА ЗІГНИЛО.

З Польщі приплило до Німеччини три кораблі, наповнені житом. Виявилося, що у всіх трох кораблях жито підчас перевозу запарилося і цілковито змарнувалося. Шкоди величезні.

Польські часописи повідомляють, що йде тут о жито з так званих державних збіжевих резерв, закуплене ще в осени. Як це правда, то держава понесла би велику шкоду.

ЗАТРОЄННЯ ПІДЧАС ВЕСІЛЬНОГО ПИРУ.

В Нант (Франція) підчас весільної вечері на 100 запрошених осіб затруїлося 80 осіб. Батько молодої помер. Решта бореться з смертю.

ДЕЛЕГАЦІЯ ІНЖИНІРІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ХАРКОВІ.

До Харкова прибула делегація інжинірів Західної України. До складу делегації входять: д-р Павлов, учений фізик львівської політехніки; інж. гідротехнік Стефанович; інж. механік Волосенка та інж. ресольг Желіховський. Делегацію зустріли на дворці представники українського т-ва культурного звязку з Заходом Мазуренко й Лозинський.

Голова делегації д-р Павлов заявив, що делегація прибула до Харкова ознайомитися з культурним будівництвом УСРР та станом технічної науки. Делегація візьме участь у роботах всеукраїнського зізду науково - технічного товариств.

РАДА ЛІГИ НАЦІЙ НЕ ЗНАЄ, ЩО РОБИТИ ЗІ ЗАЯВОЮ ШТРЕЗЕМАНА

ВІН ДОМАГАЄТЬСЯ НЕГАЙНОГО РІШЕННЯ В СПРАВІ КОНФІСКАТИ ПОЛЬЩЕЮ МАЙНА БУВШИХ НІМЕЦЬКИХ ГРОМАДЯН. ЗАЛЕСЬКИЙ ПРОТИ РІШЕННЯ ЦЬОГО РАДОЮ ЛІГИ НАЦІЙ.

МАДРИД (Еспанія), 15. червня. — Цілком несподівано для всіх Штреземан скористався правом, застереженим мировими договорами про національні меншости, що кожен член Ради Ліги Націй має право поставити на обговорення Ради скарги підданців иншої держави, які належать до меншин. Він підніс скаргу Німців, яких майно сконфісковано, коли вони були громадянами Німеччини, але тепер після Великої Війни стали польськими громадянами німецької національности.

Штреземан домагається негайного рішення в цій справі. Рішення цього питання буде обходити кілька соток Німців у Польщі, в яких сконфісковано одної тільки землі більш як 100,000 акрів. Залеський протестував проти піднесення цього питання в Раді й домагався передачі його в комісію трох.

Председатель Ради, японський делегат Оатші, не знаючи, що з ним робити, відложив обговорення цього питання до другого дня, сподіваючися, що тимчасом дійде до порозумінь між Штреземаном та Залеським підчас їх приватних нарад.

НЕВИЯСНЕНА СИТУАЦІЯ.

СПРОСТОВУЮТЬ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ ПЕРЕЙШЛИ В МОНГОЛІЮ. АЛЕ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, ЩО ЗІБРАЛИ НА КОРДОНІ МАНДЖУРІЇ 15,000 ВІЙСЬКА, ГОТОВОГО ДО НАСТУПУ.

МОСКВА (СССР), 15. червня. — З офіційних радянських кол спростовують, що нібито російські війська перейшли на територію Монголії.

НАНКІН (Китай), 15. червня. — Китайське правительство говорить, що воно не має повідомлень про вступ радянських військ в Монголію та Манджурію, що мало бути відповіддю Росії на напад Китайців на радянські консуляти.

ШАНГАЙ (Китай), 15. червня. — Завжди добре поінформована китайська преса подає, що большевики зібрали на кордоні Монголії 15,000 війська, а між ним одної кінноти 5 тисяч. Дальше подають, що ці війська рухаються здовж монгольського кордону до Манджурії. Ці відомости вимагають ще провірки.

„ЖОВТА ПТИЦЯ" В ЕСПАНІЇ.

ЛІТАК „ЖОВТА ПТИЦЯ" СПИНИВСЯ В ЕСПАНІЇ ІЗЗА БРАКУ ГАЗОЛІНИ. НА НЬОМУ ЗНАЙШОВСЯ ОДИН „ЗАЯЦЬ".

САНТАНДЕР (Еспанія), 15. червня. — Французький літак „Жовта Птиця", що летів з Америки до Франції, змушений був спинитися в Еспанії ізза браку газоліни. В дорозі він знаходився 29 годин і 52 хвилини, пролітаючи на годину пересічно 105 миль. Дві третини дороги довелося йому летіти при дуже несприятливих атмосферичних умовах: дув сильний вітер та падав дощ.

На літаку знайшовся один Американець, 22 літ віком, що летів, заховавшись в кьому в Америці при відлеті. Можливо, що цей „заяць" обтяжив літак так, що це не дало йому можливости долетіти до Франції, бо йому довелося зуживати більше газоліни, ніж було розраховано.

ДОС В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН (Англія), 15. червня. — Нового американського амбасадора Доса стріли в Савтгемптоні з великим ентузіязмом. Тут же стрів його новий міністер справ закордонних Гендерсон. Всі сподіваються, що Дос, працюючи разом з Мек Доналдом, причиниться до налагодження приятельських відносин між Америкою та Англією.

Після дорученя своїх повновласних грамот англійському королеви Дос негайно виїде на побачення з Мек Докалдом, який тепер відпочиває в Шкоції.

ДЕСЯТИЛІТТЯ ПЕРЕЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

ЛОНДОН (Англія), 15. червня. — Англійські летунські кола влаштували вчора урочистий бенкет в память десятиліття першого перелету через океан. Цього лету десять років тому доконали два англійські летуни, перелетівши за 16 годин з Нової Фінляндії до Ірляндії.

Один з тих летунів, сер Алкок, пізніше загинув при летунській катастрофі, а другий, сер Брави, ще живе й був присутнім на бенкеті. Він тут росповів про той перший лет через океан, додаючи, що ні він, ні його товариш не вважали це великим геройством.

ЗАГИНУВ У ГОРАХ.

КАЛЬКУТА (Індія), 15. червня. — Молодий Американець, Е. Фармер, що вибрався на мандрівку в гори Індії, загинув у Гімалаях на височині 25,000 стіп. Вістку про його загибіль принесли Індуси, які були з ним у горах.

ТАКИ ПОМСТИВСЯ.

ДЖУЛІАНО (Італія), 15. червня. — Джузепе Черпікано застрілив у публичнім городі другого Італійця, Антонія Абате. Обидва вони були в Америці, де мали якісь бізнесові непорозуміння між собою. Черпікано, що вернувся раніше з Америки, тепер стрів тут Абате, який тільки що приїхав до дому. Пригадавши старі непорозуміння, він помстився тепер.

ФРАНЦУЗИ БЮТЬ АРАБІВ.

РАБАТ (Мароко), 15. червня. — Французькі війська розбили значний відділ повстанців Арабів з племени Мурс. Підчас цього бою було 35 вбитих Арабів, а шість взято в полон.

В Атлаські гори, де жнють арабські повстанці, відправляється 8 баталіонів французького війська, щоби покарати повстанців та привернути спокій.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 9, 1914, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Джерзи Сіті і Заграницею:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свобода" 958 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адрес: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МЕК ДОНАЛД ІДЕ В ГОСТІ

Преса по обох боках океану подає, що теперішній англійський премієр Мек Доналд вибирається в короткому часі до Америки, щоби з президентом Гувером обговорити деякі важні справи. До тих важних справ належатиме в першу чергу зброєння на морю. Припускають, що Мек Доналд схоче порозумітися ще й в справі визнання совітів і тому саме Англія зволікатиме з навязанням тісніших зносин з совітами, доки не поверне Мек Доналд Америки. Але одно певне, що говорити про зброєння.

Та поїздка є до певної міри цілком природною появою. Ще до приходу Партії Праці до влади голошено, що Партія Праці поробить всі кроки, щоби припинити конкуренційне зброєння між Злученими Державами і Англією. Соціалістичний провідник і парляментарний посол Кенворті у своїй книжці „Мир чи війна" закидує консервативному тодішньому урядови, що він стоїть під диктатом британської адміралиції і доводить своїм зброєнням до неминучого нового военного конфлікту. Кенворті виразно підносить у своїй книжці, що „хто думає, що війна між Англією і Злученими Державами неможлива, той живе в раю дурнів". Кенворті є далі тої думки, що вся балканика, яка ведеться на терені Ліги Націй в справі роззброєння, не доведе нідочого, бо Ліга на тім полі безсильна. Одинокий реальний крок в справі обмеження зброєння зроблено, на думку Кенвортія, на морській конференції у Вашингтоні.

Кенворті заявляється ще за тим, щоби поставити війну поза законом і уважає таку постанову дальшим кроком на дорозі до дійсного роззброєння. Такий крок, як відомо, вже зроблено, а Паризький договір є його виразником.

Кенворті висказує думку Партії Праці, що через Вашингтон можна найскорше й з найбільшим успіхом розвязати квестію морського зброєння і отсе згідно з цею програмою вибирається саме тепер англійський премієр в дорогу до Вашингтону. Морська сила це основа сили британської імперії. Без сильної фльоти не моглаб Велика Британія задержати при собі розкинених колоній, ні дати їм ті економічні користи, задля яких ті колонії держаться з материнм пнем. Англії ходить отже в першу чергу про охорону свобідної морської торговлі в часі мира й війни, бо на ній торговлі опирається існування Англії. Тому, закн прийде до роззброєння на морю, треба їй дійти до порозуміння в справі морської охорони нейтральних підчас війни. Ходить про це, щоби держави могли підчас війни таксамо свобідно торгувати, як і підчас мира. А це лежить як в інтересі Англії так і Америки. Тому саме Мек Доналд повинен прийти до порозуміння з президентом Гувером, до якого їде в гості.

В. Богуш.

ПРОБЛЕМА ГОСПОДАРСЬКОЇ САМОВИСТАРЧАЛЬНОСТИ ПОЛЬЩІ, РОСІЇ ТА УКРАТНИ

(4)

З наведених цифр ясно, що на білорусько-українському терені Польщі творять дуже великому меншість (ми не зарахували розташовану там польську армію, поліцію, жандармерію, та певну кількість рідких польських урядників, яких не можна зачислити до сталих мешканців земель), що їх значно менше за Жидів, що натомість Україні та Білорусі творять переважаючу більшість, а саме від 70 до 80% населення. Далі виразно кидається в очі, що вся промисловість за винятком нафтової, як важка так і легка (текстильна, цукрова і т. т.) зосереджена на власне польському терені. Тому саме з усього населення етнографічної Польщі лише трохи більше половини живе з сільсько-господарської продукції, тоді як на білорусько-українських землях майже ¾ всього її населення примушене живитися з хліборобства. Отже не дивно, що на душу хліборобського населення на всьому просторі сучасної Польщі припадає по 1 гектарілі, тоді як на польському терені населення майже двічі більше ніж на білорусько-українських землях (їх простір майже однаковий).

Таким робом етнографічна Польща, поволі поширюючи свою промисловість, а також на грунті підчесення сільського господарства (врожайність з гектару досить легко побільшиться до 16—17 сотнарів замість теперішних 13,8 сотн.) безперечно в стані і без білорусько-українських земель прохарчувати своє населення та взагалі досягнути відповідної господарської самовистарчальности, якщо відмовиться від потуг відограваги велику ролю у міжнародній політиці, а з окрема від змагань до панования над українськими землями задля своєї імперялістичної експанзії на Сході Европи. На жаль, польські шовиністи ще й нині не відмовились від ідеї історичної ягайлонської Польщі, а тому польський міліторизм, все посилюючись, дуже дорого коштує польській нації й унеможливлює її нормальний господарський розвиток взагалі, а окрема неймовірно обтяжує державні фінанси.

Українська нація, звичайно, ніколи не примириться з польським панованням на українських землях і, коли Польща не пішла на зустріч України мирно розмежуватись, себто шляхом плебісциту виявити волю населення наших західніх земель, як це було зроблено у Шлезьку, та встановити справедливі кордони на грунті вільно волі населення, то українська держава збройною силою змете польську окупацію й обєднає західні українські землі з рештою наших земель. Це в однаковій мірі відноситься й до тих українських земель (Хотинщина, українська частина Буковини, тощо, з тереном понад 25 мілк. км. та з населенням більше 1 мілл. душ, з чого Українців коло 900,000), які захопила в свою чергу Румунія. Тимбільше, що польсько-румунська окупаційна влада провадить там не лише колонияльну політику взагалі (кольонізація українських просторів польськими або румунськими елементами, податкова політика), але навіть всупереч своїм обіцянкам про запровадження автономії та порушуючи міжнародні приписи про забезпечення національно-культурних інтересів так званих меншин, вже протягом десяти років усіма можливими засобами терору та насильства намагаються польщизвати, згл. румунізувати українське населення. Себто, там робиться-те саме, що відбувалося раніш під мадярським панованням на румунських землях або під російським на польських.

Що торкається українського Закарпаття (12 тис. кв. кіл. з населенням понад 600,000, з того Українців до 0,5 мілл.), яке опинилося нині під Чехословаччиною, то його доля в будучині теж залежатиме від волі населення. Тимчасом українська нація домагається, щоб чеська влада запровадила там приобщіцну автономію. Тимбільше, що нині на Закарпатті провадиться, як господарську так і культурну політику, виразно не в інтересах його українського населення.

б) Господарська самовистарчальність етнографічної Росії.

Як відомо, за останніх 10 років на Сході Европи сталися величезні зміни. Великодхідньо-европейська революція причинилась до цього, що колишня російська імперія розпалася на цілий ряд національних держав. Деякі з них, як Польща, Фінляндія, Литва, Латвія та Естонія, вистояли у збройній боротьбі проти совітської Росії й існують нині як цілком незалежні держави. Знову інші з різних причин не витримали натиску з боку російського більшевицького імперіялізму і, перетворившись на совітські „незалежні" республики, увійшли до складу Совітського Союзу, що складається тепер з Совітської України, Білорусі, совітських Закаспійських республик (Або кістан, Туркменістан), Закавказької федерації совітських республик (Грузія, Вірменія, Азербейджан) та совітської федеративної російської республики. Остання складається нині з цілого ряду автономних національних республик та з чисто російських областей, як то північна область (центр Архангельськ), північно-західня (Ленінград), західня (Смоленськ), центрально-промислова (МОСКВА), центрально-хліборобська (Воронїж), північно-східна (Нижний Новгород), середньоволзька (Саратов), уральська (Свердловськ) та край сибірський (Новосибірськ) й далеко-східний (Хабаровськ). Правда, на цих теренах нараховується також чимало неросійсько-го населення, з окрема Українців понад 2 мілл., Татар, Німців, Білорусинів, Мордвинів, Вотяків, Черкесів, Мерів, Карелів, Зирян і т. д., проте Росіяни складають там переважаючу більшість, хоч й не всюди. До складу Совітської Росії належить таксамо Північно-кавказький Край (центр Ростов над Доном), де Росіяни складають меншість населення (Українців тут всупереч урядовим даним власне більше майже на 0,5 мілл. ніж Росіян), а також ряд національних автономних республик, як Татарська (Казань), Башкирська (Уфа), Бурятська (Верхнеудінськ) Чувашська, Якутська, Дагестанська, Кримська й Козако-киргізька, в яких Росіяни складають іноді лише дуже незначну меншість населення. наприклад у Криму та в в Дагестанській республиці, а почасти й у Киргізькій, де Українців не менше ніж Росіян. В Криму Українців навіть значно більше (релятивну більшість кримського населення складають власне Татари, а саме понад 40%, Українці коло 30%, Росіяне 12%, Німці 8%, та Жиди, Греки, Вірмени й інші — разом коло 10%.

Беручи на увагу національний склад цих деяких країв й автономних республик, а також змагання їх населення за власну незалежну державність, ми уважаємо, що в будучині о-крім тих республик, які й тепер не входять до складу совітської Росії, а уважаються приналмні формально незалежними, від Росії відійдуть також Крим, Північно-кавказький Край, Дегестан та Козако-киргізька республика. З них геоґрафічно й економічно Крим належить до України і напевно приєднається до неї, зберігаючи свій автономний лад. (Він має всього 25 тис. кв. км. простору та коло 600 тисяч населення). Дегестан фактично є частиною Північно-Кавказького Краю, який в будучині мабуть перетвориться у федеративну незалежну республику та буде у тісному політично-економічному союзі з Україною, бо лише таким робом зможе оборонити свою державність від спроб Росії підбити його знова під своє панованя. Північний Кавказ заромує з Дегестаном має понад 340 тис. кв. км. простору й до 9 мілл. населення, з чого Українці та Росіяни складають понад 7 мілл. (Українців 3,8 мілл, Росіян 3,4 мілл.), а решту складають різні нещлекі гірські народи (Лезгіни 630 тис., Чеченці 320 тис., Осетини 140 тис., Карачаївці 130 тис., Кабардинці 120 тис., а решту складають Черкеси, Кімлики та інші.

Десять років тому на цих теренах утворилися були козацькі держави Донська, Терська та Кубанська, які протягом 1918—1919 рр. боронили свою незалежність, але не витримали тяжкої боротьби й загинули. Українська нація завжди буде підтримувати змагання усіх народів Північного Кавказького Краю за власну незалежність, а коливб до цього не прийшло, то вона намагатиметься, рахуючись з волею українського населення Північного Кавказу, приєднати всі українські терени (округи Донецьку, Таганрожську, Кубанську, Чорноморську, Армавирську тощо) до України на умовах збереження певної автономії. Так саме до України мають відійти також ті північні українські округи (білгородська, острогожська, росощанська та інші), які ще й досі з невідомих причин залишилися в межах Совітської Росії, хоч населення їх вже перед тим словлювалося за приєднанням до Української Республики (на цих теренах нараховується понад 2 мілл. Українців).

Що торкається Козако-киргізької республики (має 2,8 мілл. кв. км. та коло 7 мілл. населення), то вона разом з Ізбецькою та Туркменською, (ці останні мають разом коло 700 тис. кв. км. простору та коло 6 мілл. населення) в будучині утворять Спілку Незалежних Закаспійських Республик. Так само сучасна закавказька федерация мабуть залишиться, лише відділиться від Росії. Нарешті поміж Польщею, Румунією та Росією, про що ми вже мали нагоду згадувати вище, стануть барієром. Незалежна Білорусь та Незалежна Україна, обєднавши в своїх межах також західні українські та білорускі землі, які тепер знаходяться під польсько-румунською окупацією. (Литовські терени, звичайно, відійдуть до Литви).

Цілком зрозуміло, що Росіяни всіх напрямків, себто як комуністи та соціялісти, так і республиканці чи демократи або монархісти та консерватисти, рішучо виступають проти такого поділу Росії. Тай не дивно, бо всі Росіяни звикли уважати вище згадані землі своїми кольоніями, які царська Росія неймовірно визискувала та кольонізувала Росіянами. Характерне, що сама російська нація є ще дуже некультурною (тому саме в Росії й запанувала большевицька доктрина та влада), а Росія краєною дуже відсталою — тимчасом російські імперялісти сіють фарб галасують про якусь свою культурну місію поміж народами Східньої Европи. Фактично царська Росія за столітне панования над рідними не російськими землями майже нічого не зробила для їх господарського та культурного розвитку, а користалася ними як розгоновою маршиною у своїй експанзії на Захід, на Південь та на Схід, витягаючи з усіх поневолених націй усі живі соки та ресурси на збройні конфлікти, як також безмірно визискуючи їх природні богацтва задля розвитку своєї промисловости, торгу чи транспорту.

Тому кольоніяльну політику провадила колишня російська імперія на Україні, на Кавказі й по інших країнах, те саме робить і нинішна большевицька Росія. Ми ще будемо мати нагоду докладніше вияснити цю т. зв. спадщину тимчасом тут лише зазначимо, що той процес розпався десять років тому, безперечно дійде до свого кінця, бо українська нація, як також ті інші народи Східньої Европи, спільними силами будуть продовжити боротьбу за своє визволення та державність аж до повної перемоги. Лише не треба забувати, що панования Росії на Україні чи Білорусі або на Кавказі чи в Центральній Азії не має за собою великої давнини, себто воно досить пізнього походження. Так двісті років або лише сто років тому Росія обходилась й розвивалась без цих земель. Ми переконані, що етнографічна Росія навіть буде значно краще та дощільніше розвивати своє господарство та культуру, як то було в минулому, бо не потрібуватиме утримання великої армії та фльоти, як також не буде витрачатись на зброєння, бо позбавиться можливости провадити ту імперіялістичну політику, яка так дорого коштувала як російський нації так особливо українським поневоленим народам, та яка скінчилася такою нечуваною катастрофою. Російські імперіялісти старої школи дуже засліплені минувшиною та царизмом (нове покоління, що виросло під совітським режімом, з цього погляду треба уважати кращим) і тому не можуть, або власне не бажають зрозуміти, що природні багацтва етнографічної Росії такі значні (лише ще не використовуються як слід), а її простір та населення такі великі, що й без України та інших країн, які борються за власну незалежну державність, Росія має цілковиту господарську самовистарчальність й на умовах добросусідських відносин та торговельного обміну буде встані скорше й лекше стати країною заможньою та культурною, ніж чимало інших. Отже необхідно російським імперялістам лише відмовитись від нових спроб добиватися гегемонії Росії на Сході Европи, а тоді там запанує сталий мир і утворяться сприятливі обставини для господарського та культурного розвитку всіх східньо-европейських держав.

Ми певні, що з часом до цього прийде, бо навіть російські шовіністи та імперялісти поволі переконуються, що українські пристані й взагалі Чорне море ніколи не відограють ще в такій мірі й нині великої ролі у російському вивозі, що лише Україна та Північний Кавказ користуються чорноморськими пристанями для свого вивозу чи довозу. Крім того ніхто не буде перешкаджати Росії користуватися ними в міру потреби, як користається Чехословаччина Гамбургом або Мадярщина Фіюме і т. д. Раніше російські імперялісти теж галасували, що Росії дуже необхідні Рига, Ревель та інші балтійські пристані, тимчасом Совітська Росія дуже легко обходиться без них або має можливість користатися ними (в цьому й потреба дуже не велика, бо російський зовнішний торг провадиться власне через ті порти, які знаходяться тепер в інших руках. Тимчасом саме через балтійські порти Росії власне значно вигідніше провадити зовнішний торг, як через чорноморські. І справді, як до війни, так і нині 85—90% всього довозу чи вивозу через чорноморські порти припадало на Україну та Північний Кавказ, бо Росія не має чого вивозити до яких середземноморських, бо увесь зовнішний торговельний обмін Росії завжди був тісно звязаний з країнами Північної Европи (з Німеччиною, Великобританією тощо) або з Америкою, бо Росія ніколи також не довозила для себе нічого в значній скількости через чорноморські порти. Адже не треба забувати, що той експорт збіжжа або вугля чи руди, нафти, цукру тощо, який відбувався через чорноморські порти за царату та який провадиться й тепер з деякими змінами за совітської влади, складається лише з виробів та продуктів українських та північнокавказьких чи закавказьких. Звичайно Західня Европа не знає того, що з тих 9—10 мілл. тон, збіжжа, які царська Росія експортувала до війни, Україна вивозила 4—5 мілл. тон, а Північний Кавказ 2—3 мілл. тон, себто не саму Росії припадало всього 3 мілл. тон, які вона вивозила до Німеччини, Великобританії та скандинавських країв через балтійські порти. Цим же шляхом вивозився російський ліс чи льон, або сибірське масло і

(Дальше буде).

Др. Остап Грицай.

НАРОДИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ

(10)

III. Нідерлянди й Филип II.

Союз Гезів не успів покищо — як я вже зазначив — дійти до нового тісного обєднання, а князь Альба, бажаючи відстрашаючим приміром спаралізувати вповільну акцію у краю, рішився погубити всіх, зі сторони яких міг надіятися якогось впливу на скріплення революційної стихії в широких масах. Тимто він в часі перших збройних наступів Вільгельмової армії велів увязнити 500 людей, проголосив конфіскату майна всіх, що покинули були Нідерлянди — між ними й майнд Вільгельма — казав дня 1 червня відрубати голову 18 найповажнішим провідникам горожанства у Брісель, а 4 червня видав засуд смерти на Егмонта й Горна (переведених в міжчасі знову у Брісель). З огляду на те, що обидва засуджені були членами найвищої репрезентації народу, вставлявся за ними в Филипа й Альба навіть австрійський цісар Максиміліян II. Але всі прохання чужинецьких володарів не помогли нічого; дня 5. VI. 1568 р. передполуднем — це була субота перед Зеленими Святами — Егмонт і Горн поклали в Брісселю голови під катівський меч. Горн при смерти був такий лютий, що його ледви приборкано. Затеж Егмонт надівався до самого кінця, що король помилує його, і це в своїм передсмертнім листі до Филипа заневнював його про „простити йому всі провини" (!) і ґрохав ласки для своєї рідні. Ще в останній хвилі, коли вже стояв на шафоті, він звернувся до королівського офіцира, Юлія Ромеро, команданта 3000 еспанських салдатів, що окружали площу екзекуції, з питанням, чи не прийшло від короля помилування? Колижголова Егмонта впала, то навіть салдати мали сльози в очах, а сучасні хроніти подають, що й Альба, який з вікна одного палацу приглядався тайкий екзекуції, „втер сльозу" (!). Всіж присутні Нідерлянці обмочили в крові замучених свої хустинки.

І зберіг світ до сьогодня співчутливу память про цю мученицьку смерть обидвох речників нідерляндського народу. Нехай воно і правда, що добросердий Егмонт похибив важко, вибравши дорогу угодової політики у своїм зрешою ширім змаганню прислужитися своїйому народові. За цю похибку заплатив найтяжше він сам. Але його смерть означала в історії нідерляндського визволення могутній товчок до нових починів.

VII.

В цілости вимордував Альба при допомозі „Ради неспокоїв" 18,000 людей, спричинив так загальну еміграцію за кордон — Англії, Франції і Німеччини — що великі міста Нідерландів, як ось Гент, стояли до половини пусті, промисл краю підупадав зовсім, бо не стало робучих рук, скрізь зустрічалися пустарі, розкурені костри Інквізиції і шибениці. Шибениці велів Альба ставити так, що на довжезних поперечниках, яких на одним руштуванню було двіц, могло повисну-ти одночасно й десять людей, один ряд в долині, а другий в горі, і такі начинені трупом шибениці стрічалися за Альби що-крок. Де-далі й усі нідерляндські члени „Кріваві Ради" відсунулися від участи в катівськім урядуванню. Альба-ж придумав тепер новий податок, т. зв. „десятину", при допомозі якого бажав запевнити еспанському скарбові як найвисші доходи. Користаючи з того, що три дальші наступи Вільгельмових військ — під **Емікген, Валері** та **Йодань**, (де доводив сам Вільгельм) — Еспанці відбили, Альба предложив 1569. на сойм всіх провінцій проект трикратного нового податку: одноразовий від майна у висоті 1%, постійний титулом оплати при продажі недвижимого майна у висоті 20%, а від движимого 10%. Ухваленна такого кольосального податку означало для генерального сойму всіх провінцій нїщо инше, тільки ліквідацію його права, ухвалювати висоту податків по своєму вимірові і своїй волі, таксамо, як суверенітет „Кріваві Ради" означав повну ліквідацію судового трибунаву в Мехельи. Тимто скликаний сойм відкинув податковий проект Альби, одначе згодився признати титулом податку круглу суму 2 мілионів гульденів річно. Еспанський дерун на це нозірно згодився — хоч покищо тільки на два роки, а в р. 1570 проголосив нібито якусь „амнестію", нуждену карикатуру всякої амнестії, бо вона відносилася тільки до фанатичних католиків і еспанських прихильників, отже девять десятих народу не брала зовсім під увагу. Затеж вже в липні 1571 р. Альба, не скликуючи ніякого нового сойму, повелів своїм сіпакам стягати скрізь той проектований собою, але відкиненний соймом краю податок, названий „десятиною", і вже при кінці того року міг сповістити королеві, що він в цілим ряді провінцій зібраний. Це обурююче насильство вразило край тимбільше, що „Кріввава Рада" любувала без упину далі, а катастрофа страшної повені дня 1. XI. 1570 забрала 100,000 жертв в людях. Весь край був винищений, як ніколи за Карла І або попередників. Дороги й гостинці були повні прошаків, таких обдертих і вигнеленців, що розбудживали тривогу своєю появою. А в лісах зібралися тисячами т. зв. „Гези дібров", які нападали на кожного Еспанця і кожного монаха, загрожуючи постійно спокоєві міст. З другого сторони число втікачів з краю прибільшувалося постійно, купецький і торговельний оборот припинився майже зовсім, бо всякий, не хотячи платити знеавиджуваної „десятини", здержувався свідомо від якихнебудь інтересів. Про те все повідомив Филипа — між иншими й еспанський посол в Парижі, Франц Алява, і розмовлював йому устно (1572) положення в Нідерляндах такими чорними красками, що навіть твердий лоб короля почав прочувати небезпеку і був готовий тепер до зрезигнування з податків. Филип приймив навіть депутатів генерального сойму. Але кастилійський вельможа Альба не гадав зовсім поділяти думки стурбованого короля. Так як сьогодня ляцький кат в нашій Галичині, так заслїпленій своєю владою Альба завзявся за всяку ціну вчити Нідерляндців послуху, а щоб застрашити ще раз населення, вхопив з початком квітня 1572 р. 18 найбогатших брісселських купців і загрозив їм, що велить їх повісити на вдвірках їх крамниць, коли до рана не заплатять „десятини".

Але ще цюю заяснило те пізнє рано, розійшлась містом в ночі блискавкою вістка про те, що революціонери вспіли дня **1. квітня 1572** обсадити твердиню Бріель (**Brielle**) — при вході ріки Мази (Maas) до моря — своїм віськом.

Геній Революції чував. Але якимиж то жертвами доведось народові заплатити за новий почин!

(Дальше буде).

Хлопець (прибіг до полісмена): Ходіть скорше пане полісмен, якийсь чоловік бється вже більше ніж годину з моїм батьком!

Полісмен: Чомуж ти не прийшов скорше?

Хлопець: Бо дотепер тато був наверха!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З КУЛЬТУРНИХ НОВИНОК.

Вичитавши в газетах, що наша „Сурма" в Нью Йорку щойно одержала нові літературні та мистецькі твори зі старого краю, я й собі забажав відвідати цю нашу найбільшу базу своєрідної культури у Нью Йорку і цими новими здобутками нашого народу хоч дрібки розрадувати мою душу.

В „Мамин День (Mother's Day) я й відвідав Січовий Базар, або Surma Book Music Co. (103 Avenue A), як воно в чужій мові звучить і тут відвідини — над моє сподівання — випали для мене свіглице, а то з тої простої причини, що я ще застав там виставу образів цисти наших таки мистців, хотяй молодих ще, та все таки витревалого мріючих про „лаврові вінці".

Одна з трох великих сальоніщень Сурми майже вся занята картинами, музичними інструментами, як: радіями, грамофони, пісняки, книжками та „бібліотекою".

Мила там атмосфера для цих виключно, котрих душа чувае поживи і то своєї рідної, бажаючи хоч на мент відорвати від „димних фонтан" умучені очи, щоб спочати ясним зором на свіжих, виключних буйні думки у глядача, барвах своєрідних картин. І шум верескливий великоміського життя пропадає десь на хвилю під ущливом згуків солодкої рідної музики-пісні, й думка тут лекше пливе. Тут царить тишина, яка сливае безнастанно з порозвішаних на стінах картин й успокоює нерви та наводить наші думки на ідеальніші шляхи.

Виключну увагу глядача звертае на себе кілька оригінальних картин та вельми удатних копій Василя Петрука з Гуцульщини. Цей наш мистець перебуває під цю пору в Чехословаччині, одначе душею й серцем усе лине до рідної країни, у рідні Карпати. Верховину та щойно тепер починае учитись любити свій рідний край і люд горячім, чистим серцем. Ци туга-любов пробивається у його картинах, як: „Гуцул на полонині", „Поворот зі жнив", „Гуцульська Муза", „Козак прашае дівчину", „Українка з хутора", „Бандурист над Дніпром" (Копія), „Сплавлювання дерева по Пруті" та прегарний символічний образ: „Просвітою в працю до воскресення України!".

Цей останній образ призначений для загального підйому і тому, щоб використати як слід ідею мистця, якесь наше просвітне товариство повинно набути цю картину. Подібно треба зробити і з картиною „Гуцульська Муза", яка є рівнож символічною і має загальний характер.

Крім вище наведених образів кидається в очи ще кілька „оригінальних полотен" і копій Дмитра Захарчука, нашого молодого маляра артиста з Питсбургу. З деяких його картин пробиває безпереривно життєва сила й бажання перелати свої ідеї загалови (Пекло Данта), та у цьому до повного успіху перешкаджае йому ще його форма-техніка, яка намагається бути оригінальною, а в дійсности ще далеко їй до кристалізації.

Більші розмірами олійні образи (копії) Евгена Жуковського безперечно виявляють талан копіюючого до малярства, однак, щоб цей гарний божий дар як слід розвинути, треба праці й зусиль, а тоді результати будуть оригінальні й вельми цінні.

Тут слід завважати, що коли ми бажаемо засісти колись в кризі культурних народів як рівні з рівними, мусимо безумовно розвивати всі наші таланти й тільки таким чином збільшити вселюдські богатства-придбання. Не жертв-мистостині нашого народу вимагається, а зрозуміння відповідної допомоги-піддержки: розумного співділання („поширювання, плеканий мистецтва). Закуплюючи, на приклад, вартніші твори наших мистців, на котрі вони сьогодня спромоглися, даемо їм властиву поміч, яка рівночасно спричинилася до них і заохотою до дальшої праці.

Крім пригадної вистави образів вельми мило вражае гостий велике й ріжнородне богатство книжок з Радянської України, яке виставлене на вид на рівні з другими мистецькими творами. Та ні, це богатство повинно бути уложене на першім і найвидніїшім місци, бож це „сіль" в нашій боротьбі за волю і долю українського народу.

Я згадую про це богатство нарочно при кінци, щоби пам'ять про нього у наших читачів як найдовше залишилася. Ці наші квіти-книжки це твори мистецькі своєрідного духа, революційного, повстанчого до дійсного життя, бунтуючогося українського духа.

Ці твори наших молодих мистців слова (М. Черемшини, О. Олеся, О. Вишні, Ант. Лотоцького. Ант. Крушельницького, та богато других) це нобочасні лучі сходячого золотого сонця, яке у всій своїй величі любачимо вже в недалекій будучині.

Не брак на виставі й творів наших перших апостолів правди й науки, як: невмируючого Шевченка, Франка, Лепкого, Нечуя-Левицького, Лесі Українки, Грінченка, Руданського, Ол. Стороженка та інших. Цеж твори, які були золотим мостом, по якім наша молода Україна перейшла на широкі, безкраї народні поля-степи правдивого, буйного вільного життя.

Оглянувши ці всі наші культурні придбання, я ніяк не міг здержатися від закупна хоч кількох книжок. На виставі вже богато ще й переведених на нашу мову творів-перлин чужої літератури так, що з радістю можна сказати, що книгарня й музичний склад Сурми може всецілко заспокоїти духові й патріотичні потреби нашої американської імігрції.

А щоб ідея культури стала для нас ще повнійшою, то п. Сурмач, управитель складу, постарався о захист для „книжок-діточок" себто о рінжородні шафи-бібліотеки, які, побіч музичних інструментів, самі собою становлять прегарну цілість. Моя замітка до цього — така: Коли хто купуе книжку повинен також постарятися о захист для неї, а на це якраз налаються згадані шафки, тимбільше, що це не звичайні „шафки", а практичні комбінації бюрка „секретара" і шафи на книжки. Це знова має моральний вплив на чоловіка, именно: замилування до порядку. Хто лише дома чи то лист, чи що иншого, повинен вважати, щоби письмо виходило старанне й чисте, а сього не мож зробити на коліні чи на кухонним столі.

При сій нагоді варт пригадати на це, що кождий розумний видаток на освіту, науку і знання верпеться нам сторицею і приспішить духове й політичне воскресення рідного краю.

Михайло Зазуляк.

Цигани із святого письма.

Коли князь Іван Анжу з великим військом підійшов до Неаполю, щоби заняти це місто, сказав на своїх прапорах написати цитат із евангелія: „Був чоловік писаний від Бога, якому на ім'я було Іван". Альфонс Арагонський, який боронив Неаполю, збив значіння цих слів, які могли вплинути на настрій населення, написом, який узяв також із евангелія: "Прийшов і не взяв його".

ЗНАКОМСТВО У КІЛІМАНДЖАРО.

— Подорожник Полмен описує свої пригоди в горах Кіліманджаро*) (Сх. Африка).

Ваджагські жінки і дівчата несуть на голові під гору тяжкі в'язки сіна. Хоч це великий тягар, вони ступають елястично і похитуючись.

Відного гори Кіліманджаро у здоровій висоті — між одинацять до п'ісімнацятьсот метрів — дуже густо заселені. Для худоби є замало степової землі, тому туземці мусять щодня йти у степи.

Пополудневе сонце трохи слабше пече. У стіп гори знімається хмара куряви. То їде чорний шофер і такий же пасажир. Автор Полмен дав знак рукою і крикнув: Стап! та спитався по англійськи, мішаючи кісвагельську мову, чи не міг би приєстися. На це туземець спитався: як називаеться? Автор представився. Туземець також представився.

Їхали до Старої Моші. Коли ми вже доїздили на місце, запросив мене туболець на каву, щоби ще трохи побалакати. Чому би раз не пити кави у хаті (джага) тубольця?

Та було інакше, ніж я думав собі. Дорога йшла гарним садом, але ми приїхали не до звичайної хати (джага), а до муруваного дому. В середині уладження звичайне, але гарне. Хлопець зодягнений на біло приготовляе каву. Господар бере зі шафи філіжанки з найліпшої порцеляни, потім якусь круглу бляшанку. Відчиняе бляшанку і добуває великий, гарний лондонський торт. Радий, що може вгостити мене у себе, розказуе, що має три кавові плянтації.

Треба подивляти, як туземці скоро розвиваються і як модерне життя втискаеться у примітивне краєве життя. Так коваль у Моші кує ще на малім ковалі, за яке їх колишній ватажок вимінав двох джагів як невільників. Ковальські міхи з козячої шкіри, якими роздувають деревне вугля, ще такі самі як колись давно. Але ковалі тепер чемніші, ніж їх колишні попередники, про яких розказують, що їх усіх побивали туземці, тому, що занадто бігали за жінками і дівчатами. Хоч і нині ватажок має ще деяку владу, то йому не прийшло би на думку мінати туземців за вартісні папери. Тому вони, як свобідні горожане, можуть дорабляться маєтку і доходити до повати.

Треба подивляти, як розвивається цей працьовитий нарід джагів. Вони самі друкують собі свою газету, а недавно скінчили будувати церкву, в якій може поміститися 3,000 людей. Церкву цю побудували без технічної і грошової помочі білих. При будові церкви працювала безплатно ціла громада. Жінки і діти доставляли будівляний матеріял, часто кілька годин дороги далеко, а мущини робили муярську роботу. І при будові хати помагають собі взаімно, всі ближчі свояки і знакомі помагають собі. За це дістають вечерю у суботу даром пиво, яке варять із кореня росстини елевзіни.

Вже давно тому джагські мущини побудували сітку каналів, щоби в часі посухи підливати ріллі й огороди водою з кіліманджаських рік. Тому їх бананові гаї дуже свіжі, а поля і плянтації дуже урожайні.

Загально думають, що мурини є дуже лініві, але в дійсности воно не так. Вони відповідно до потреб таксамо працьовиті, як інші народи. Самособою є рінжиця, коли мурин працює на плянтації для чужинця, для білого, а коли працює для себе. Коли працює для себе, то жниво вистарчае не лише для нього, але ще й лишається йому. Що йому лишається, це відкуповують у нього радо Індійці, яких тут є дуже богато, а в яких руках є майже вся торговля. Але вже недалекий той час, коли Джагам забракне землі. В деяких місцях дійшли вони вже до високо положеної полоси, вкритої пралісами. Тоді мурином не лишиться нічого, як стануть до поденної роботи у плянтаторів. Богато муринів зароблює вже так на життя.

Коли ми так балакали, взійшла господиня, зодягнена в найновішу шовкову сукню, по черзі сходяться і діти. Самі хлопці, біло зодягнені, на грудях і на турбанах мають вишиту голову козулі (газелі), це відзнака державної школи. Діти дуже живі, говорять трохи по англійськи і грають у копаний мяч (футбол). Із смаком пю другу філіжанку кіл: манджарської кави, що в цілому світі уходить за найліпшу, та питаюся, як би я міг йому відплятчитися. Каже, що хотіб би, аби я відфотографував його з родиною. І я відфотографував його численну родину.

*) Кіліманджаро — мур, гора бога Нджаро.

ГІГІЄНА В СТАРШОМУ ВІЦІ.

Як бути здоровим і здібним до праці?

Англійська наукова комісія оповістила недавно, що висліди, які осягнув Воронов на відмолодкуючій фармі в Альжирі, не мають вартости. Учений лікар д-р Бавер на засіданні віденського лікарського товариства сказав, що Воронов говорить неправду, а малпячі желези лічили лише в... Парижі.

Питанням старіння займаються останніми часами дуже богато. Старіння є в звязи із змінюванням води та висиханням тканок. Від 1870-го року пересічний вік людини збільшився. Ще тому 50 літ назад тиф, шкарлятина, параліж мозку (яка то недуга нині є вилічима) десятківали населення. Всетаки старіння славних людей, людей, що могли би принести користь загалови, все ще за коротке. Вони живуть пересічно 58—69 літ. Недобо узгляднення гігієнічних правил могло би продовжити життя цих людей на яких десять літ.

Тож розходиться про це, як треба протидіяти висиханню, а що за цим іде — зтущенню тканок тіла? Не при всіх тканках є це можливе, прим. при очній сочці. Ясної очної сочки у людей, що вже мають більше як 50 літ нема. Богато помічною є рухапка і в пізному віці; під тою рухапкою треба розуміти звичайні рухи. Нищо так не відмолоджує, як зручні, елегантні рухи. **Не треба перемучуватися.**

Важною причинною скорого старіння й умирання є постійне, без потреби обильне відживлювання. Коли переідаємося, організм працює неекономічно. Добре є теж приспосібловати тіло до всяких зміп погоди та підсонь. Легка праця богато здоровша, ніж тяжка. Пятьдесятлітна людина, що працює тяжко, виглядатиме на десять літ старше, ніж умовий робітник, що має також пятьдесять літ. Самособою залежить це й від матеріяльного положення. Та цим іще не сказано, що вбогі не можуть жити довго. Бували вбогі, що жили й 100—120 літ. Хто вічно гризеться, клопочеться, той, щоби пізніше не зазнати журби, хто при вічній журбі працює надмірно, старається присвоїти собі всі поступи культури, а весь цей час не зазнае відпочинку, небзрмусітіме жалувати того. 50-літня людина мусить зачинати зменшувати свою працю щодо скількости й часу. Дві-три відпустки до року навіть і коротші (10—20 денні) принесуть більше користи, ніж одна довша відпустка. Дуже богато користи приносить вихати під неділю за місто, або на село („як сиґ"). Добрим здоровлям вітшаються люди, які чи в літі чи в зимі гартують тіло в погоду та в негоду. Людина, що по цілих днях пересиджуе в хаті, це наче ця роетина плекана в теплярні. Відпорна сила проти недуг витворюється лише в боротьбі зі силами природи. В усіх культурних країнах збільшуються випадки смерти на серце, саме тому, що ці люди жають негігієнічно, цілі дні пересиджують при бюрках і т. д. То не є зовсім припадок, що пісчинки, моряки, селяни (головно російські, українські, болгарські) жають богато довше, ніж ті, що пересиджують у кімнаті.

Хто мірно, розумно купить, не зашкодить цим собі. Одначе треба признати, що нікотина (а тим більше алькоголь) ушкоджуе органи обігу крови. Хто курить денно 40 і більше папіросок, дуже ушкоджуе серце та кровні судини.

Духова праця не шкодить і в старому віці. Доки не старіється вдача, темперамент, людина — можна сказати — не е стара, а молода. Одначе юнак не повинен уважати себе старшим задля цього, щоби могти робити це, що робить стара людина, а старша людина хай не старається наздогонити ці приємности, які занедбала за молоду.

НОВИНА!

Для тих, що приїхали до Америки нелегально перед 1921 роком, а хотять вийхати до старого краю й забезпечити собі легальний поворот до Америки, хай чолосується особисто або письмено до:

THE GLOBE SERVICE CORPORATION,
30 EAST 7th STREET Tel. Orchard 8968 **NEW YORK, N. Y.**

ONDRIS CLOTHING CO.

113 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИКА ВИПРОДАЖ

МУЖЕСЬКИХ І ХЛОПЯЧИХ УБРАНЬ

по причині, що іду до другого інтереду, добра нагода тепер дістати убрання за дуже низьку ціну. Спішіться, бо в короткім часі буде заперто. 139/48

НАКЛАДНЯ М. МАТВІЙЧУКА У ЛЬВОВІ, БЛЯХАРСЬКА 8/1

поручае Землякам отсі нові книжки і видання по цінах старокраєвих. Ціни повисші розуміються за приміркою, оправлені в ціле полотно з золотими витисками.

1) Др. Кость Левицький — Історія Політичної Думки Галицько-Української від 1848—1914 р. на півстасі споминів, дві грубі частини оправлені в один том, сторін 750, ціна $3.50
2) Катря Гриневичева — Цьвохи в сонці, історична повість з часів Галицького князівства, на артистичному відході, ціна 1.00
3) Др. А. Чайковський-Корнієнко, найновіша історична повість з часів Хмельницького, три томи обему стор. 604, ціна 1.50
4) Мазепа — історична трильогія Б. Лепкого з часів Гетьманщини, шість трубих томів в локсусовій оправі, комп. 5.00
5) Хотневична — Княжна душа, прекрасна повість з гуцульського життя з часів опришків, в текстї 77 чудових кравлюдів Гуцульщини, стор. 376 (як вичерпано), ціна 1.50
6) Спомини Шухевича з галицько-української армії, досі вийшло два дуже інтересні томи, ціна за оба томи 1.40
7) Земля — Стефаника найновіша збірка оповідань на локсусовому папері, ціна 60
8) Ксенофон Косенко — Культурно-історичні постаті старокраївських Свят Різдва і Щедрого Вечера, незвичайно цікава книжка з области української етнольогії, 360 стор. ціна 2.00

Видавництво висилае на бажання всі инші старокраєві книжки по цінах дуже приступних. На бажання компаленті твори Франка, Шевченка, Вечо-ра, Федьковича, Винниченка і инші. Висилка книжок негайна. Означення складне. При замовленню більше книжок даемо опусти, прийм порто для Америки дуже низько обчислюемо. Інформації цінними висилаемо на бажання дарок. Замовлення слати на адресу:

M. MATWIJCZUK, LWOW, BLACHARSKA 8/1.

Тарас Люлька.

НАРИСИ З СЕЛА.

Але продав!...

Взяли отець палицю, в торбу чіснику, тай сира, ая! тай сира взяли, тай пішли... Пішли в Літовища з волами.

Гонили їх там-сто тижня в Турку — тай ничїз ничого. Пятьдесит і вісім... тай пятьдесят і вісім... ни підступить, ажиби в них цяки бив... Пригнали отець воли домів, тай стали говорити вже ніби матери: ци ни пігнати би їм воли в Літовища. Ничька вислідилися, взяли й мене з собов... тай пігнали.

Красну погодойку дав Господь небесний.

Зайшлисьмо в Соколівку, а тамда на Тирнаву єдну — другу, тай у Дзвиняч. Сталисьмо вже в Дзвинячі кормити худобу в єдного газди. Посходилися люди, а далі еден газда із-любив си тоті воли.

— Та кільконьбисьте хтіли за тоті воли?

— Сімдесят!

—Ги! Танче не дамо ни!

— Ні!

— Шістьдесят і пять вам дам.

— Айде! Ци чуете сімдесят, а... так як для вас, то най буде шістьдесят і дивять.

— А овтот тарча має, бачу, на вочох — стався еден газда призирати воловзи.

— Ні! ні! — говорять люди — Ги... та тото тільки світ... тай у таку пору.

— Но! шістьдесят і пять!

— Ні!

Взяв я вітця на бік.

— Тату — говорю — бирітґрошіі!

— Ба! та ни штука взяти гроші; але тото моя праця. А сам си так вважай: по селах дают ми шістьдесят і пять — а в Літовищах...

— Тату!!!

— Ні! Возьму більше!

Щож? Вони старші — тай їх воли! Ни будуся з ними пертися.

* * *

Переночувалисьмо такий у того газди, десьмо зайшли, а в рано вкусивсьмо трохи хлібця свяйойкого, напоїлисьмо воли тай пішли. Ранейко вийшлисьмо, бо й худобині лекше і чоловікови ліпше йти. Передполуднем сталисьмо в місті...

Волів!!! Мамцю Божа! Нагнали із селів тілько худоби, що й голку би не втолочив межи той крам...

* * *

— Ере! Юрку! — говорят отець. — Я втратив!

— А ци ни говорив я вам?!

— Ану чекай!

Побігли отець помежи жиди, пішли помежи люди... тай прийшло із вітцьом трійок. Як стали ганчувати, як стали приторговувати, як стали — як стали; ану! гроша вам ни підступлят.

— Газдо! — стали напирати на вітця — сорок і дивять!

— Дайте ми спокій! Жену воли домів!

Взяли мене отець на бік.

— Юрку! — говорят — тілько клопоту було із ними, грейцаря треба, та хіба їх пущу так, як стоят. Ба вже ади я Матій прийшов, абим му відав грейцарі. Продам!...

— Чиніт, як сами знаете!

Взяли... тай продали за пятьдесят...

* * *

— Тату! Та ци ни ліпше було взяти шістьдесят і пять? Та я вам говорив...

— Ба!...

—o—

Довжник.

— Іване, ци...брав ти ще що в корчмі від тоди, якісьмо брали соли?

— Ні! Та що таке?

— Ато! Заганялам нинька Аньцю: йдиж — говорю — принеси вітцю пачку, тай соли за решту. Далам і злотника.

Пішла тота... тай прихо-дит... — Мамцю — говорит — та ми ще в нього винні сім злотих... Ви щось боргува..я в жида.

— Ні — говорю — хіба-би отець... А воно ось яке...

— Ідіть, тату, сами.

— Ґду...

* * *

— Дай Боже добри-вечір!

— Дай Боже!

— Було ту в вас моє дівча, тай говорило, що ви ту щось маете на мене записане. А я ни знаю коли... тай за що...

— Зараз, Іванцюо!

Виняв жид книжку... по-шкрібався в паршиву, за позволіньом вашого гонору, то-лову... рахує... рахує... нуль... нуль... нуль... нуль... та все нуль... тай вже вийшло хіба пять злотників.

— Та коли? — питаюся.

— Іванцюо! Я маю записано ту на папір...

— Чекайте — бо! Я тямлю добре. Бравем три кіля муки — том заплатив... Ци так?

— Ні!...

— Жінка брала в вас волоки... заплатила!

— Ні!...

— Я знова брав, от крупець... фунт хліба...

— А видите... А ви менеся чіпаете, що я вас шахрую. Фе... Іванцюо... ганьбіться... Ви газда... вас ни стати...

— Чекайте, пане Янкель, слухайте мене! Я вам за того заплатив...

— Я ни маю записане!?!

— Та ци тямите... як ни малиеьте видати?... А врешті я маю свідків... Осьде й Матій сват... Свате! а ходіть сюди!

— Так! так! Іванцюо! Шойн!... А ланцюх?!

— Який ланцюх??? Я в вас ланцюха ни брав?!

Дивится жид у книжку, дивит... щось нібито се здогадує, а тоді вже став солодко тай красно:

— Ни гнівайтеся, Іванцюо. Я зле записав. Но тай так ви ми винні десять грошів.

— Отже — то — том вам винен. За патички... За патички... Ци так?

— Так!... так!... Ви маете добру память...

— Ій! Ви ся ни гнівайте, пане Янкель... але я ся того так міркую, що... що тото щось ни так...

— Ні! ні! Іванцюо! Якби я так усім вірив як вам... а як би ще так всі міркували... як ви... то я би здох у ваше село...

ПОДЯКИ.

Складаю щиру подяку Делегатам 17-тої Конвенції У. Н. Союза та її урядникам за виплачення мені допомоги у висоті 50 долярів з фонду допомогового.

Нью Йорк, Н. Й.

Іван Бобешний,
член 69 відділу УНС.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю подяку Головному Урядови У. Н. Союза за виплачення мені посмертного по моїм сині Петрі в сумі $1,000 долярів.

Питсбург, Пс.

Павло Трояк,
член 258 відділу УНС.

— Гарний човен, прамга їрко? — каже молодий хлопець.

— Гарний, Микольцю, — відповідае дівчина, що сидить із ним у човні.

— Одначе має одно недомагання. — додае хлопець.

— Яке?

— Знаеш, він такий легкий, що колиб я нахилився, щоби поцілувати тебе, човен може перевернутися, а ми обоє попадали би в воду.

— Так, — каже дівчина, а по хвилі додае: А знаеш Миколю, що я вмію дуже добре плавати.

МЕНІ КАЗАЛИ.

Мені казали вже нераз:
Не вір, що знов настане час
Молитви тихої для нас,
І що попадаете ниць
Під згуки дзвонів із дзвінниць
Святої Софії.
А я казав, що Прометей
Огонь із неба для людей,
Що на землі живить, украв
І ним людей обдарував.
Огонь ей — то любов.
І що у наших ніч серцях
Горить, освічує наш шлях,
Він волю нашу гартував,
Щоби ніхто із нас не впав
В важких змаганнях.
Та щоб згасити ту любов,
На нас лиз ворог нашу кров,
Але не змів, не згасив:
Вона горіла і горить
Ще яскравіше.
Що до осягнення мети?
Ми йшли, ідем і будем йти
З твердою волею, як сталь
З любовю в серці, як кришталь
Такою чистою.
А що таки воскреснем ми
З неволі рабства і тюрми,
І що мине недолі час,
На те ще віра є у нас
І щиро вірим ми.
І вірим ми, настане час
Молитви тихої для нас
І що попадаемо ниць
Під згуки дзвонів із дзвінниць
Святої Софії.

П. Т.

ДЕ І КОЛИ ПОЧАЛИ ПЕКТИ ХЛІБ?

Хліб усе є найважнішою і найзагальнішою поживою людини. Таж уже у щоденній молитві „Отче наш" є просьба: „хліб наш насущний дай нам днесь". Символом найбільшої гостинности вважають подання знатнішому гостеві при привітанні традиційного „хліба й соли".

Китайці та мешканці Індій не знали взагалі хліба; його місце займав у них рис і просо. Зате хліб був головною поживою давних Єгиптян. Знаємо це з розкопок, при яких найшли кусні скам'янілого хліба у відкопаних єгипетських гробницях. Хліб знали старинні Греки, Фенікійці та Жиди. У Перзів впровадив хліб легендарний Зороастер.

Жиди пекли хліб у пекарських печах, або у горячім попелі, або на металевих плитах, або вкінці на плоских розігрітих каменях. На майдівках пекли жиди хліб над огнем в окремих формах. Біблійний Аврам як приймав трьох анґелів, сказав до Сари: „Розроби три мірки муки на тісто та спечи з того три хліби в попелі". Слова ці вказують не лише на спосіб, але також на іншу цікаву подробицю, а саме, що у жидів, як пізніше у Греків і латинських народів, випіканням хліба займалися жінки. Греки (які випікання хліба приписували богині Церері, як Римляни богові Сатурнові) в епосі Гомера випікали хліб у подовгастих формах або розвалкованне тісто звивали ніби в рульон. В Атенах за часів Тріт'олема хліб був загальною та головною поживою, а навіть були вже тоді докладні приписи щодо ваги і форми бохонців хліба. Приписи ці вдержалися і потім не лише за часів римського цісарства, але й пізніше довгі століття. Греки пекли бохонці хліба з вісьмох частей (октабльомой) або з чотирьох (тетратрубой). Римляни також перейняли грецьку форму печива з чотирьох частей (квадріє). В Помпеях, де виразно зазначилися грецькі звичаї, бохонець хліба складався з вісьмох частей.

Трохи забутого припадком тіста, яке скваснілo і „виросло", дало початок до т. зв. розчину до тіста на хліб. У 172 році перед Хр. навчили Фенікійці Римлян розчинати тісто. Згодом стали до тіста додавати соли, а Греки мішали до нього також мід, оливу і масло.

Первісні Римляни за часів Ромула їли сире зерно збіжа. Згодом це зерно варили, так як нині рис, а пізніше їли припікане. Нума Помпілій впровадив у Римлян свято т. зв. Рубігаціоні, святковане в місяці травні процесіями по полях у честь богині Рубіго. Метою того свята було вблагати цю богиню, щоби охоронила збіже від неврожаю або знищення. Згодом навчилися зерно розтирати і робити з того щось у роді мамалиги. Щойно в 400 році перед Хр. навчилися вони мішати тісто на нижчий спосіб і випікати паляниці та бохонці. Бохонці не скорше як у 150 році перед Христом. Римляни навчили Галів випікати хліб, а від них випікання хліба поширилося по всій Европі.

За часів цісаря Августа було в Римі 329 пекарів, що пекли хліб із муки, меленої у їх власних водних млинах, побудованих над Тибром. Від 1000-го року стали вихісновувати також вітер для мелення збіжжа у вітряках. У Римі пекарі були створившені у товариство (пістерес) під патронатом богині Вести. Ці, що належали до того товариства, не могли займатися іншим ремеслом. Як появилися водні млини над Тибром, потворилася корпорації „відмірювачів" збіжа і моряків. Вони займалися виключно довозом збіжа до Риму на галерах. Організації ці разом із споживцями пекарів були під управою і контролею спеціяльного префекта. Та нову і сильну організацію за цісаря Траяна.

Тоді випікали вже Римляни хліб трояко роду, а саме хліб звичайний (цібаріюс), військовий (кастрензіс) і народній (плебеюс). Крім того цукорники, що звалися дульціярії, пекли солодке печиво.

У Франції видав приписи і норми для створившення пекарів король Людовик Святий у 1260 році. У „Реєстр де Метріер" пише Степан Белло: „Ніхто не може займатися випіканням хліба в Парижі, коли не дістав передтим від короля (самособою за гроші) дозволу на виконування цього ремесла". Карло V. зарядив, щоби пекарі, під загрозою кари, доставляли означену скількість хліба для продажі та щоби весь хліб пекли з тойсамої муки і щоби ціна за хліб була постійна. Тож була ще перша тарифа на хліб, про яку згадує історія.

У середньовічних часах феодальні пани установили право податку від млива, платного в натурі, а в неаполітанськім князівстві і в Сицилії введено від змелвеного збіжа оплату в грошах. Один із розпорядків паріжських властей з 13. травня 1569 устійнив, що „пекарі мають при праці стояти все в довгих сорочках, з біретом на голові. Виходити їм із хати не вільно, лише в неділю можуть іти на Службу Божу тай тоді можуть зодягатися в сірий одяг, але без меча при боці".

У XVIII. столітті вперше щойно стали відділювати отруби від муки. Марія де Медічі, йдучи за фльорентійським звичаєм, ввела в Паріжі випікання „соленого" хліба та вживання до тіста дріжджів із пива. Так спечений хліб називався „хлібом королевої".

Недавно виринуло питання, чи не ліпше було би вживати морської води до заливання муки на тісто. Такий хліб міг би бути богато гігієнічніший. Щоби переконатися про це, перевели навіть досвід на одним французькім кораблі, що 1872—1873 плив до Сан Франціска. Пекли на тім кораблі хліб із муки, розчиненої на морській воді, тай їли його пять місяців, себто підчас цілої подорожі. З 185 людей, що були на кораблі, не занедужав ніхто за той час.

З часом кождий нарід і кождий край впроваджував у себе печиво, випікане на свій спосіб.

Консумція хліба у різних народів є різна. Перед війною припадало пересічно на голову тижнево 5.25 кг. Римлян, у Франції 4.425 кг., в Росії 4.285 кг., в Данії 4 кг., в Голяндії 3.87 кг., в Італії 3.63 кг., в Еспанії та Зл. Державах Півн. Америки 3.4 кг., в Швеції і Норвегії 3 кг., в Англії 2.85 кг., в Австрії 2.75 кг.

КИТАЙЦІ НЕ ВІДРІКАЮТЬСЯ КОСИ.

Дуже помилявся той, хто думає, що Китай приймає західну цивілізацію, або що всі Китайці пообтинали вже собі коси. В Китаю є все ще богато китайського, що на кождому кроці впадає чужинцеві в очи. Цікаві речі про те розказує Тома Стін у книжці „Фантастичний Китай". „Коли я вперше вийшов до залізничного вагону між Пекіном і Шанґаєм—каже Сдін—я здивувався, як побачив на шибах вікон вагону понакреслювані, грубі лінії чорною барвою. Я спитався, що то значить. Мені сказали, що китайський селянин не знає, що це таке скляні вікна. Він замість скла має у родній (плебеюс). Крім того цукорники, що звалися дульціярії, пекли солодке печиво.

У Франції видав приписи і норми для створившення пекарів король Людовик Святий у 1260 році. У „Реєстр де Метріер" пише Степан Белло: „Ніхто не може займатися випіканням хліба в Паріжі, коли не дістав передтим від короля (самособою за гроші) дозволу на виконування цього ремесла". Карло V. зарядив, щоби пекарі, під загрозою кари, доставляли означену скількість хліба для продажі та щоби весь хліб пекли з тойсамої муки і щоби ціна за хліб була постійна. Тож була ще перша тарифа на хліб, про яку згадує історія.

У середньовічних часах феодальні пани установили право податку від млива, платного в натурі, а в неаполітанськім князівстві і в Сицилії введено від змелвеного збіжа оплату в грошах. Один із розпорядків паріжських властей з 13. травня 1569 устійнив, що „пекарі мають при праці стояти все в довгих сорочках, з біретом на голові. Виходити їм із хати не вільно, лише в неділю можуть іти на Службу Божу тай тоді можуть зодягатися в сірий одяг, але без меча при боці".

У XVIII. столітті вперше щойно стали відділювати отруби від муки. Марія де Медічі, йдучи за фльорентійським звичаєм, ввела в Паріжі випікання „соленого" хліба та вживання до тіста дріжджів із пива. Так спечений хліб називався „хлібом королевої".

Недавно виринуло питання, чи не ліпше було би вживати морської води до заливання муки на тісто. Такий хліб міг би бути богато гігієнічніший. Щоби переконатися про це, перевели навіть досвід на одним французькім кораблі, що 1872—1873 плив до Сан Франціска. Пекли на тім кораблі хліб із муки, розчиненої на морській воді, тай їли його пять місяців, себто підчас цілої подорожі. З 185 людей, що були на кораблі, не занедужав ніхто за той час.

З часом кождий нарід і кождий край впроваджував у себе

ОДИНОКА БЕЗПОСЕРЕДНА ДОРОГА ДО
ГДАНСЬКА
БЕ ПЕРЕСІДАННЯ
Слідуючі відїзди:
ЛІТУАНІЯ .... Червня 18.
ЕСТОНІЯ ..... Липня 3.
ЛІТУАНІЯ .... Липня 20.
ЕСТОНІЯ .... Серпень 10.
По дальші інформації голоситися до місцевих агентів або пишіть до:
BALTIC AMERICAN LINE
9 BRIDGE ST., NEW YORK, N. Y.

Фелікс Гагеман.

КІТ, МИШ І ЛЮДИНА.

(Гумореска. — З голяндського).

— Так дати не може бути! — сказала моя жінка. — Він помало стає мені противний.

— Правду сказати, це його вроджена вдача, його інстинкт, пруть його до вбивства.

— Можливо, але мені з цим біда. Вчора знову найшла я група під столом до миття посуди.

— А що ти робила би, коліб ти була кітюсю?

— Гадаю, що я вдовольнилася би ковбасою, бісквітами, котячим харчем, печеною рибою, молоком...

— Але коли ти людина, то залюбки їш торт. А кіт Ян волить миш.

— Торти не пишать, коли я їм їх. Я не вбиваю їх.

Нині вранці знову приключилося щось страшне.

Моя жінка, що була занята в кухні, залишала наче фабрична сирена. Вона для кождої причини має інший крик. Це був, без сумніву, „мишачий крик". Я сидів при бюрку тай саме написав був:

„Одною рукою граф Боромей держав нещасну над страшним проваллям..."

Там нещасливе створіння мусіло покищо повисіти, бо з „мишачим криком" я з принципу не жартую. Кидаюся в кухню. В ухах у мене ще повно крику моєї жінки та благання рятунку дівчини над проваллям.

Бліда як стіна на лиці вказала жінка на землю. Ян весело бавився неживою мишею. Витягнув її елєгантним рухом з-під запічка пускав на землю, обертав нею, а при цьому підскакував наче пружина, та посував її перед собою.

— А кота! гекса! — крикнув я сердито. — Кота-на! Ян!

Ян, дуже здивований, відсунувся трохи. Цю хвилю вихіснував я мершій, щоби миш підняти на газету та викинути у ведро.

Десять хвиль перед четвертою — я саме врятував був дівчину над проваллям — роздався корабельний свисток. Я кинувся у кухню.

Знову мусів хтось ждати з піднесеним револьвером, аж поки я не матиму часу поладнати його справу. Писати, це страшне звання. Моя жінка сиділа біля кухонного столу, коліна діржали їй. Вказала на Яна. Він грався з мишкою.

— Проклятий вбивнику! — скрикнув я справді дуже лютий.

Миш мала малесеньку рану на лівому боці. Я поклав зівайтко собі на долоню. Воно лежало спокійно.

— Будь так добрий, принеси перевязку, — сказала жінка. — Забірайся, Ян, а ні, то розтолочу тебе. Чи маємо ще карболь у хаті?

— Кар...?

— Вазеліну? вату? борову воду? Перуівіянський бальзам?

— Так, і шампаньске, кавяр і устриці. Може прикликати лікаря?

Ми намастили рянену миш усмирюючим болі бальзамом і обвинули її чистою перевязкою. Я приніс із комірки порожну клітку, в якій колись жила напуга, взяв трохи дроту та задротував крати так густо, що вбийча лаба „чорної небезпеки" не могла дістатися до середини. В цю хату дали ми Лілі — хору зараз охрестили — та поклали клітку в сусідну кімнату. Потім дали ми до клітки трохи пшаничого корму, мишину воду та грудку сира. Я дав у клітку також іграшку, якою бавилася собака.

Миш мусить бути витревала. Вже вечером підсунулася до сира. Вранці гризла його. Ми дали їй ковбаси і трошки білка. Лілі їла та спокійно приглядалася всьому, що її цікавило.

На другий день я дуже обережно відкинув перевязку. Лілі вкусила мене в палець, але на щастя зубки не перейшли наскрізь.

Минув тиждень, Лілі потовстіла, була здорова як риба, а апетит був у неї наче у вовка.

— Треба вже її випустити на волю! — сказала на девятому дні моя жінка з заплаканими очима і дріжучими устами. Я також був схвильований. Ми навчилися цінити та любити Лілі в її мосяжній клітці.

Мовчки та пригноблено пішли ми у сусідню кімнату. У схвильованні забули замкнути двері, чого зрештою нікли не бувало. Я здавлював плач. Серед сльоз моєї жінки відчинив я клітку.

Лілі, невдячне сотворіння, вискочила відтам стрілою.

Зіскочила зі стола.

Ми держали Яна що сили. Та він шарпнувся сильно, вирвався, скочив за Лілі тай зараз зробив їй кінець.

Моя жінка мала великий, кровавий шрам на лиці, а я кілька менших на руках.

Ян побідив на цілій лінії.

Батіг.

Годжа поступив у крамницю і спер до стіни батіг. Коли відходив, не міг батога найти, тому счинив великий крик. „Я вам покажу, коли не найдеться мій батіг, побачите, що зроблю!" Люди налякалися й стали шукати та вкінці батіг найшли. Потім питалися: „Годжо, що ти був би зробив, коліб твій батіг був не найшовся?!" Годжа відповів: „Мав в дома старий мішок; із нього сплів би собі інший батіг".

—o—

Треба вміти вихіснувати кожну хвилю.

— Твій капелюх, Олю, коштував би тричять долярів, а я маю при собі лише двацять один. То краще візьмім капелюх на кредит, якось воно не буде так смішно виглядати, щоби купець нам боргував частину грошей. Я скажу, що зараз йому пришлю всі гроші.

— Добре, Петрусю. А що потім купиш мені за тих заощаджених девять долярів?

—o—

Сповідь у рабіна.

До рабіна прийшов молодий жидок і признався йому з каяттям, що поцілував гарну покоївку рабіна.

— Тільки раз? — питає рабін.

— Лише раз — каже жидок — вона ще хотіла цілуватись, але я боронився.

— Ну, то зіси за кару вязку сіна!

На це обізвалася, присутна жінка рабіна:

— Ну, а покоївку не караєш?

— Не треба! — каже рабін, — вона вже досить покарана, коли поцілувала такого дурня!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АР.

На українських інвалідів.

Комітет Доломоги Рідному Краєви переслав до Обединання $50, які призначує на допомогу нашим інвалідам.

Комітет.

ВІЛІНҐ, В. ВА.

На ціль українських інвалідів.

Слідуючі товариства, бажаючи волі рідному краєви, зложили свої жеданя не тільки в словах, але й пожертвами, а то: Бр. св. Івана Хрестителя, від. 56 У. Н. Союза, $25. Товариство Т. Шевченка, 101 від. У. Н. Помочі, $25. Сестринство Пр. Діви Марії, від. 212 У. Н. Союза, $15. Місцеве Бр. св. о. Николая $25, а Укр. Амер. Горожанський Клюб $10.

Зібрані гроші в сумі $100 призначено на будову Дому Укр. Інвалідів у Львові і відслано до краю через Обединання.

КОГУС, Н. ГА.

З вистави на Рідний Край.

Заходом Спільного Комітету з Трой, Когус і Водерліт вистановлено українську фільму „Тарас Шевченко". Ще гефед виставленням фільми Комітет згодився, що прихід з фільмі має йти на українські добродійні ціли в рідним краю. За згодою комітетових рішень розділити дохід на дві части. Одну часть призначено на українських інвалідів у Львові, а другу на українських політичних вязнів у Львові. З рамени спільного комітету вибрано екзекутиву, до котрої ввійшли: Михайло Апостол, председатель; Данило Орищак, секретар; Олекса Заяць, касієр. Контр-ольорами: Іван Базар і Заблоцький. Фільма була виставлена 28 квітня в „Гріздвод" театрі в Трой. По скінченню фільми комітет зійшовся до Укр. Горожанського Клюбу в Трою і по обрахованню і виплаченню усіх розходів зістало чистих грошей до висилки $123.45. Цю суму розділено на дві части, як було ухвалено. Опісля комітет з Когус домагався, щоби призначену суму на українських політичних вязнів у Львові ві. ділати до краю через Амерікен Експрес Ко. Отож касієр Олекса Заяць зложив на руки председателя Михайла Апостола й секретаря Данила Орищака половину грошей в сумі $61.72, а другу половину відділав на українських інвалідів у Львові через Обединанне в Филадельфії за згодою комітету з Водерліт і з Трою.

За спільний Комітет:
Олекса Заяць, Василь Футлуйчук, Іван Базар, Іван Урбан.

—o—

СТ. ЛУІС, МО.

Писанка на Рідну Школу.

Комітет українського народного дому влаштував 12 травня гостину „свячене яйце". Були запрошені на цю гостину рідні місцеві товариства, а найбільшу участь взяло наше місцеве товариство, відділ У. Н. Союза.

Підчас забави д. Михайло Добромільський пригадав нам про Рідний Край та закликав присутних, щоби вони склали свої жертви на допомогу нашим братам в краю. Збірка була призначена на Рідну Школу. Зібрано 21 дол. 55 центів. Гроші вислано до краю через обединання. Жертви склали такі особи по 1 дол.: В. Щуплях, М. Борсевич, І. Добромільський, З. Вальтер, (Поляк), А. Кубаський, Анна Пирожак, М. Кульчицький, Ф. Греськів, М. Добромільський, В. Андрус, Ф. Павашинн, по 50 цвт.: Текля Езусько, Катерина Ільончин, М. Круховський, О. Хочинський, М. Левицький, Е. Марцінковський, М. Квасний, М. Чулик, С. Стецик, В. Гук, Анна Савицька, О. Голєцкоцький, М. Бартіш; по 25 цвт.: І. Ільончин, В. Паращак, Ґ. Гнатів, М. Стецик, І. Ілчин, Ф. Марцінко, О. Пасічник, Юстина Добромільська, Т. Пристай, Марія Марцінковська, І. Василука, Ванда Хочинська, В. Лобуш, М. Паращак, Вікторія Микуляк; по 15 цвт.: Г. Лесів, П. Литвинський.

Текля Езусько.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ в дуже важній справі Станіслав Петрівича, що знаходився в войворській окрузі. Хто би про нього знав або він сам прошу написати до:
ІВАН ЯРЧАК,
637 Jolie Alley, Johnstown, Pa. 14

ПОВІДОМЛЯЮ Укр. Товариства, котрі думають робити Пікніки шукають за гірним, дешевим з пр. містцем. Прошу голоситись до:
TYMCHYSHYN,
336 Burnet Ave., Union, N. J.
Tel. Unionville 26. 136

ХТО з Українців хоче їхати на тні вакації в здорову околицю Catskill Mountains, недалеко від Нового Йорку, до приступної ціни. Вода до купання близько, свіже, здоровий харч на місці. Прошу голоситись до:
A. PUZDRIAK,
R. F. D. 2, Box 94, Saugerties, N. Y.

ПОТРІБНО ДІВЧИНИ-УКРАЇНКИ до домашнього занятя в українській домі. Платня після умови, заняття легке, добрий дім. Голоситися до: 136
Mrs. M. J. MILLER,
99 Harrison Pl., Irvington, N. J.

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ похоронне заведення в Шікаго отворив Іван Оленець. Обслуга точна і же умірковані ціни. 146
JOHN OLENEC,
2245 W. Huron Street, Chicago, Ill.
Тел. офісу: West 2058 Тел. домашнє: Nevada 836

НА ПРОДАЖ 130 акрів доброї, милої і пів від села, 15 кроків. 2 х ні, фармерські заправди рівного, ро добрі будинки при улішеній дорозі. Ся фарма дуже дешева і можна платити за $6,000, виплачуючи небо готівкою, а решта на легкі сплати досится до: 135
M. S. PUCHER,
528 E. Main St., Little Falls, N. Y.

НЕБУВАЛА НАГОДА!
З причини непорозуміння в родині продам свій бізнес. Гарантую від $1,200 до $1,500 чистого приходу в місяць. Потрібно $10,000 готівки. Подисить:
M. G. c|o SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ВЗОРИ канва, нитки до вишивання D. M. C. і стемпльовані річи. Пишіть по каталог до:
UKRAINIAN BAZAR,
170 E. 4th St., New York, N. Y.

INTERNATIONAL MOVING & EXPRESS CO.
Перевозимо меблі, пяна, в Нью Йорку і околиці, а також в позальші місцевости, по найнижших цінах. Голосіться або клично: 107—
M. ZORAWICK
438 E. 9th ST., (NEW YORK CITY.
Tel. Stuyvesant 7950.

ПРОДАЄ ДОМИ
В МІСТІ НЬЮ ЙОРКУ
Українська Фірма
S. FESOLOWICH & N. KOWALSKY,
EXCHANGE REALTY CO.
41 East 7th St., New York City.
Tel. Orchard 9677. 16—

DR. N. M. HNATYSHYN,
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ
2191 PROFESSOR STREET,
Tel. Atlantic 2054. CLEVELAND, O.
Проти Українського Банку.

КОСИ

Маємо австрійські серпи і коси з найлішої серебристої сталі, коса довга 32 цалі, важить поверх фунта, за одним покленданнем косить пару дин Ціна коси $3.00. Перстень до коси 50 ц. Бабка 75 ц. Молоток 60 ц. Брусок 25 ц. Серп з зубами $1.00.

Замовлення враз з грішми посилати те на адресу: 120—
UKRAINIAN BAZAR,
170 E. 4th STREET, NEW YORK, N. Y.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY.
Telephone: Orchard 2568